

Liidetud kohtuasjad 60 ja 61/84

[...]

Filmide levitamine videosalvestistena – Riiklikud keelud

[...]

EUROOPA KOHTU OTSUS

*11. juuli 1985**

Liidetud kohtuasjades 60 ja 61/84,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud Pariisi Tribunal de grande instance'i (regionaalkohtu) eelotsusetaotlus nimetatud kohtus pooleli olevates vaidlustes järgmiste poolte vahel:

- 1) **Cinetheque SA**, Pariis,
- 2) **Glinwood Films Limited**, London,
- 3) **Discophile Club de France**, Pariis, ja
- 4) **Téléfrance SA**, Pariis,

ja

Fédération nationale des cinémas français, Pariis (kohtuasi 60/84),

ning

- 1) **Éditions René Chateau Sàrl**, Pariis,
- 2) **Hollywood Boulevard Diffusion – Michel Fabre**, Pariis, ja
- 3) **DGD Sprl**, Charleroi (Belgia),

ja

Fédération nationale des cinémas français, Pariis (kohtuasi 61/84),

mille esemeks on asutamislepingu artiklite 30, 34, 36 ja 59 tõlgendamine, et Tribunal de grande instance saaks otsustada Prantsusmaa õigusaktide kooskõla üle nende sätetega seoses samaaegselt kinodes levitatavate filmide kasutamisega videotel ja DVDdel,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president Lord Mackenzie Stuart, kodade esimehed G. Bosco ja O. Due ning kohtunikud P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot ja R. Joliet,

kohtujurist: Sir Gordon Slynn,

kohtusekretär: D. Loutermann, ametnik,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

Téléfrance SA, põhikohtuasja 60/84 hageja, esindaja: J. P. Clement Pariisi advokatuurist,

sama kohtuasja teised hagejad, esindajad: J.-G. Bitoun ja I.-E. Pettiti Pariisi advokatuurist,

Fédération nationale de cinémas français, põhikohtuasja kostja, esindaja: L. Bousquet,

Saksa Föderatiivse Vabariigi valitsus, esindaja: E. Röder,

Prantsusmaa valitsus, esindaja: G. Guillaume,

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: J. Delmoly, C.-D. Ehlermann ja D. Jacob, tegutsedes agentidena,

ning olles 20. märtsi 1985. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi arvamuse,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. Oma 15. veebruari 1984. aasta otsustega, mis saabusid Euroopa Kohtusse 7. märtsil 1984, esitas Pariisi Tribunal de grande instance EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel eelotsusetaotluse kolmes küsimuses, mis olid mõlema kohtuasja puhul sarnased ja puudutasid asutamislepingu artiklite 30, 34, 36 ja 59 tõlgendamist, et otsustada kinematograafiliste teoste levitamist käsitlevate Prantsusmaa õigusaktide kooskõla üle nende sätetega.

2. Prantsusmaa 29. juuli 1982. aasta audio-visuaalse kommunikatsiooni seaduse 82–652 (Journal Officiel de la République Française, 20. juuli 1982, lk 2431) artiklis 89 sätestatakse, et ühtegi kinodes näidatavat kinematograafilist teost ei tohi samal ajal müüa ega laenutada avalikkusele erakasutamiseks, eelkõige videokassettide või DVDde näol, enne kuue kuni 18 kuu möödumist, milline ajavahemik määratakse kindlaks vastavas dekreedis. Samuti on seal sätestatud, et nimetatud ajavahemik algab esitamislõa andmise hetkest ja sellest võib loobuda dekreedis määratletud tingimustel.

3. Nimetatud ajavahemikuks määrati 4. jaanuari 1983. aasta dekreediga üks aasta. Vastavalt eelotsusetaotlusele saab nimetatud õigusaktide ja varem televisioonis filmide näitamise kohta vastu võetud sätete alusel järeldada, et filmide näitamise kronoloogiline järjekord on selline: kõigepealt kinodes, siis videokassettidel ja DVDdel ning lõpuks televisioonis. Otsuses väidetakse, et selle eeskirja karmust leevendab kultuuriministrile antud volitus aastast ajavahemikust loobuda, kui ta saab sellesisulise arvamuse kaheksaliikmeliselt komiteelt, kuhu kuuluvad kaks videokassettide ja DVDde tootjate esindajat. Eelnimetatud dekree di kohaselt võib vabastuse anda võttes arvesse kinematograafiliste teoste äriotstarbelise kasutamise tulemusi kinodes.

4. Kohtuasjas 60/84 on peamine küsimus Inglismaa seaduste alusel loodud Glinwood Films Limited'i (kelle ametlik aadress on Londonis) poolt toodetud filmi „Furyo“ levitamises. Nimetatud äriühing andis 1983. aasta märtsis filmi levitamise ja kinodes näitamise ainuõiguse Prantsusmaa ettevõttele AAA; filmile anti kinodes näitamise luba seaduse 82–652 artikli 89 tähenduses 28. juunil 1983. Kuu hiljem andis Glinwood teisele Prantsusmaa ettevõttele – Cinetheque SA – ainuõiguse toota ja müüa selle filmi videokassette alates 1. oktoobrist 1983 Belgias, Prantsusmaal ja Šveitsis. Cinetheque kohustus tasuma Glinwoodile kasutustasu 500 000 prantsuse franki. Pärast AAA-lt nõusoleku saamist alustas Cinetheque filmi kassettide tootmist ja müümist kokkulepitud kuupäevast alates. 1983. aasta oktoobris need tegevused lõppesid, sest Fédération nationale des cinémas français (Prantsuse kinode riiklik föderatsioon) oli saanud kohtult esialgse otsuse, mille alusel arestiti kõik Cinetheque'i poolt toodetud ja avalikkusele jaemüüjate kaudu müüdivad filmi „Furyo“ videod. Cinetheque ja Glinwood esitasid Pariisi Tribunal de grande instance'i hagi tühistada nimetatud otsus ning tunnistada seaduse 82–652 artikli 89 ja 4. jaanuari 1983. aasta dekree di sätted EMÜ asutamislepingu artiklitega 30–36 ja 59 vastuolus olevateks.

5. Kohtuasjas 61/84 on peamine küsimus seotud Prantsusmaa ettevõtete Cérito films ja Films Ariane toodetud filmi „Le Marginal“ levitamisega. Need ettevõtted andsid Prantsusmaa ettevõttele Éditions René Chateau Sàrl 1 500 000 prantsuse frangi eest ja kasutustasuga 20% videokassettide müügikäibest (alates 20 001. kassetist) loa toota, välja anda ja levitada selle filmi videokassetid alates hiljemalt 15. jaanuarist 1984. See kokkulepe hõlmas Belgia, Prantsusmaad ja Šveitsi. 27. oktoobril 1983 hakkas film eksklusiivseanssidena jooksmas kolmes Pariisi kinos, mis kuulusid ettevõttele Hollywood Boulevard Diffusion – Michel Fabre. Film sai esitamislõa samal kuupäeval. Arvestades filmi piraatvideote olemasolu Prantsusmaal, andis Cérito films Éditions René Chateau'le 20. detsembril 1983 loa levitada filmi videokassette niipea kui võimalik. René Chateau, koos Hollywood Boulevard'iga hakkas kohe filmi kassette väljastama. Fédération nationale des cinémas français' palvel langetas kohus 27. detsembril 1983 esialgse otsuse keelata trahvi ähvardusel neil kahel ettevõttel videofilmide avalikkusele erakasutamiseks müümise ja laenutamise teel levitamine. Editions René Chateau ja Hollywood Boulevard esitasid Pariisi Tribunal de grande instance'i hagi tühistada nimetatud otsus ning tunnistada seaduse 82–652 artikli 89 ja 4. jaanuari 1983. aasta dekree di sätted EMÜ asutamislepingu artiklitega 30–36 ja 59 vastuolus olevateks.

6. Nende küsimuste lahendamiseks kahes kohtuasjas palus Pariisi Tribunal de grande instance Euroopa Kohtult eelotsust järgmistes küsimustes:

„1) Kas kinematograafiliste teoste kahe erineva levitamiskiisile ajalise vahe seadmisel, keelates filmide samaaegse kasutamise kinodes ja videokassettidel ühe aasta vältel (v.a erandid), on Prantsusmaa 29. juuli 1982. aasta seaduse artikli 89 ja seda täiendava 4. jaanuari 1983. aasta dekreeidi sätted, mis reguleerivad kinematograafiliste tööde levitamist, kooskõlas EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 34, mis käsitlevad kaupade vaba liikumist?

2) Kas need riigi õigusakti sätted on kooskõlas EMÜ asutamislepingu artikliga 59, mis käsitleb teenuste osutamise vabadust?

3) Kui ühele nendest küsimustest antud vastus on eitav, siis kas 29. juuli 1982. aasta seaduse artikli 89 ja 4. jaanuari 1983. aasta dekreediga kehtestatud eeskirjad on kooskõlas EMÜ asutamislepingu artikliga 36, mis käsitleb asutamislepingu artiklite 30 ja 34 kohaldamise erandeid?”

7. Nende küsimuste abil soovib Tribunal de grande instance teada saada, kuidas tõlgendada asutamislepingu artikleid 30, 34, 36 ja 59, et teha kindlaks kas need riiklikud õigusaktid, mis reguleerivad kinematograafiliste tööde levitamist, eraldades kaks levitamiskiisi ajaliselt nii, et aasta jooksul ei tohi levitada üht filmi üheaegselt nii kinodes kui ka videokassettidel, vastavad nende sätetele.

8. Esiteks on vaja kaaluda, kas teenuste vaba liikumist käsitlevad asutamislepingu sätted (eelkõige artikkel 59) sobivad selliste riiklike õigusaktide ühenduse õigusele vastavuse hindamiseks.

9. Kinematograafilised teosed on sellised kunstiteosed, mida võib avalikkusele edastada kas otse, st televisioonis või kinos näitamise teel või kaudselt, st lindistustena (nt videokassettidena). Avalikkusele edastamine ja teoste turuleviimine langevad viimasel juhul kokku.

10. Prantsuse seaduse säte, millest need kaks põhikohtuasja alguse said, keelab kinematograafiliste teoste kasutamise lindistatud kujul, s.t eelkõige videokassettidel. Seetõttu võib küsida, kas see keeld (mis ei kehti pelgalt litsentsi andmisele, millele ei järgne kohe nimetatud videokassettide tootmine) laieneb sellegipoolest ka videokassettide tootmise korraldusele. Seoses sellega tuleb rõhutada, et videokassettide tootmist ei saa pidada teenuste osutamiseks asutamislepingu tähenduses, sest selliste toodete tootja teenuste tulemusena tekib otseselt materiaalne objekt, mis kuulub ühise tollitariifistiku rubriigi 37.07 alla. Asutamislepingu artikli 60 kohaselt on teenused vaid need, mida osutatakse tasu eest „niivõrd, kuivõrd see ei ole reguleeritud kaupade [...] vaba liikumist käsitlevate sätetega.“

11. Eelnimetatud kaalutlustest nähtub, et Tribunal de grande instance'i tõstatatud küsimused puudutavad vaid asutamislepingu artikleid 30–36.

12. Pooltevaheline vaidlus keskendub kõnealuse riikliku seaduse mõjule videokassettide impordile ja imporditud videokassettide turustamisele riigi territooriumil. Prantsusmaa valitsus väitis, et Prantsusmaa seaduses sätestatud keeld ei laiene videokassettide

ekspordile, sest seaduse eriotstarvet ei kahjustanud Prantsusmaa kinodes näidatavate filmide videokassettide eksport teistesse liikmesriikidesse. Kui Tribunal de grande instance oli ühes põhikohtuasjas lubanud ekspordiks mõeldud videokassettide arestimist, siis oli ta Prantsusmaa valitsuse arvates kohaldanud seadust valesti; Prantsusmaa valitsus juhib sellega seoses tähelepanu asjaolule, et nimetatud õigusakt oli värskelt välja antud.

13. Seda arvesse võttes on kõnealuste riiklike õigusaktide uurimisel vaja piirduda nende võimaliku mõjuga videokassettide importimisele ja imporditud videokassettide turustamisele.

14. Sellega seoses rõhutavad põhikohtuasjade hagejad ja menetlusse astujad, nimelt Cinetheque ja Glinwood films, Éditions René Chateau ja Hollywood Boulevard, Téléfrance SA ja Discophile Club de France, et sellised Prantsusmaal kehtivad õigusaktid takistavad ühendusesisest kaubandust, sest nende kohaldamine takistab teatud toodete müüki laskmist ühe riigi territooriumil, samas kui teistes riikides võivad need olla vabas ringluses. Selline ühendusesisene kaubanduse piiramine ei ole asutamislepingu artikli 36 alusel õigustatud tööstus- ja kaubandusomandi kaitse ning eelkõige autoriõiguse tõttu, sest need õigusaktid sisuliselt keelavad kinematograafiliste teoste autoriõiguste omanikul kasutada talle autoriõigusega antud volitusi.

15. Põhikohtuasja kostja, Fédération nationale des cinémas français, väidab, et kõnealused õigusaktid hõlmavad nii imporditud kui ka siseriiklike tooteid, et need võeti vastu ühenduse õigusaktide puudumisel liikmesriikide ainupädevusse kuuluvas valdkonnas, ning et neid õigustas avaliku huvi kohustuslik nõue. Küsimus oli kino kui kultuurilise väljendusviisi kaitse, mis oli muude filmilevitamisviiside kiiret levikut arvestades vajalik.

16. Prantsusmaa valitsus, kes on sarnasel arvamusel, märgib, et kõnealused õigusaktid on osa eeskirjade kogumist, mille eesmärk on seada kinematograafilise teose kasutamise erinevad meetodid kronoloogilisse järjekorda, et tagada kinodes kasutamise prioriteetsus. Televisioonis kasutamine oli Prantsusmaal juba reguleeritud riiklikele telejaamadele kohaldatavates üldtingimustes ning seaduse 82–652 artikli 89 eesmärk oli kohaldada sama süsteemi, aga lühemat ajavahemikku, videote näol kasutamisele. Seda korda oli vaja kinematograafiliste teoste jätkuva loomise tagamiseks, sest kinodes kasutamine annab nende tulust suurema osa (80%) ja teistest kasutamiseviisidest saadav tulu on väga väike. Kinoseansid on filmitööstusele kasumlikkuse säilitamiseks ja nii filmide jätkuva tootmise jaoks väga olulised.

17. Prantsusmaa valitsus lisab, et filmiõiguste omanikke oleks olnud võimalik kohustada viivitama filmide videote levitamisega kehtestades nende lepingutes kohustusliku ajalise piirangu. Selline isereguleerimissüsteem ei oleks siiski suutnud vastu seista videotööstuse suurenevale mõjuvõimule ega sellele, et lepingulistest suhetes tekib selline ebavõrdsus, mis kaotab lepingu regulatiivse mõju.

18. Komisjon väidab, et kõnealused riiklikud õigusaktid mõjuvad kinos näidatavate kinematograafiliste teoste videokassettide turustamise keelamisega kahtlemata teises liikmesriigis seaduslikult toodetud ja turustatud ning seal vabas ringluses olevate videosalvestiste importi takistavalt. Seda asjaolu ei suuda mõjutada võimalus saada erand eelnimetatud 4. jaanuari 1983. aasta dekreedil alusel. Komisjon väidab, et kaupade vaba

liikumise teatud piiranguid võivad siiski õigustada kultuurilised eesmärgid, tingimusel, et need piirangud kehtivad kodumaistele ja imporditud toodetele ühte moodi, et need on kooskõlas soovitud kultuurilise eesmärgiga ning et piirangud on eesmärkide saavutamise sellised vahendid, mis mõjutavad ühendusesisest kaubandust kõige vähem.

19. Kohtu palvel esitas komisjon teabe selle küsimusega seotud olukorra kohta teistes liikmesriikides. Teistes liikmesriikides Prantsusmaa kõnealuste õigusaktidega võrreldavaid õigusakte ei ole. Enamikes liikmesriikides on asjaomased pooled sõlminud erineva kohaldamisalaga kokkulepped aja kohta, mis peab olema kinematograafiliste teoste kinodes näitamise loa saamise ja samade teoste videokassettidel levitamise alguse vahel. See ajavahemik varieerub kolmest 12 kuuni, aga enamikel juhtudel on see aeg kuus kuud. Saksa Föderatiivses Vabariigis ja Taanis ei tohi teatud subside saanud filme vastavalt neid andnud asutuste eeskirjadele turustada videokassettidel Saksamaa puhul enne kuue kuu möödumist ja Taani puhul enne aasta möödumist esimesest kinoseansist selles riigis.

20. Esiteks tuleb mainida, et seda teavet arvestades kuuluvad põhikohtuasjas käsitletavad riiklikud õigusaktid enamikes liikmesriikides kohaldatavate sätete kogumisse (olgu need siis erineva kohaldamisalaga erinevate lepinguliste, halduslike või õigusaktide sätete kujul) mille eesmärk on kõikidel juhtudel viivitada filmide levitamist videokassettidel mõned kuud pärast esietendumist kinodes, et kaitsta filmide kasutamist kinodes, sest seda peetakse kinematograafilise toodangu kasumlikkuse (võrreldes videokassettidel kasutamisega) huvides vajalikuks. Samuti tuleb märkida, et põhimõtteliselt jätab asutamisleping liikmesriikide otsustada, kas sellist süsteemi on vaja, millisel kujul seda on vaja ja milliseid ajutisi ajalisi piiranguid tuleks kasutada.

21. Sellega seoses tuleb märkida, et sellise süsteemi eesmärk, kui seda kohaldatakse samamoodi nii riigi territooriumil toodetud kui sinna imporditud videokassettidele, ei ole kaubandussuhete reguleerimine; selle eesmärk ei ole riiklike toodete eelistamine teiste liikmesriikide toodangule, vaid kinematograafilise toodangu kui sellise soodustamine.

22. Sellegipoolest võib sellise süsteemi kohaldamine tekitada tõkkeid ühendusesisesele videokassettide kaubandusele, sest erinevates liikmesriikides on erinevad süsteemid ja kehtivad erinevad tingimused kinematograafiliste teoste avaldamisele kinodes. Sellises olukorras ei ole sellise süsteemi alusel kohaldatav kasutuskeeld kooskõlas kaupade vaba liikumise põhimõttega, mis on sätestatud asutamislepingus, kui mõni sel moel loodud tõke ühendusesisesele kaubandusele on suurem kui eesmärgi saavutamiseks vajalik ja kui seda ei õigusta ühenduse õigus.

23. Tuleb järeldada, et riiklik süsteem, mis kinematograafiliste teoste loomise soodustamise eesmärgil sõltumata päritolust eelistab teatud aja jooksul ajutiselt selliste teoste levitamist kinodes, on õigustatud.

24. Kohtule saadetud küsimuste vastus on seetõttu selline, et EMÜ asutamislepingu artiklit 30 tuleb tõlgendada nii, et seda ei kohaldata riiklikele õigusaktidele, mis reguleerivad kinematograafiliste teoste levitamist, kehtestades nende teoste erinevate levitamiskiiruste vahelise ajapiirangu, millega keelatakse teatud ajaks nende üheaegne kasutamine kinodes ja videokassettidel, tingimusel, et keeld kehtib nii riigis toodetud kui

ka sinna imporditud kassettidele ühte moodi ja kõik ühendusesisese kaubanduse takistused, mida selle kohaldamine võib tekitada, ei ole suuremad kui vaja tagamaks kinematograafiliste teoste kinos kasutamise prioriteetsust võrreldes teiste levitamiskiisidega.

25. Põhikohtuasja hagejad ja menetlusse astujad tõstatasid küsimuse, kas Prantsusmaa audiovisuaalse kommunikatsiooni seaduse artikkel 89 on vastuolus Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklis 10 sätestatud sõnavabaduse põhimõttega ja seetõttu vastuolus ühenduse õigusega.

26. Kuigi on tõsi, et kohtu kohus on tagada põhiõiguste kaitse ühenduse õiguses, ei ole tal volitusi kontrollida riikliku seadusandja pädevusse jääva valdkonna riiklike õigusaktide kooskõla Euroopa konventsiooniga.

Kohtukulud

27. Euroopa Kohtule kirjalikke märkusi esitanud Saksa Föderatiivse Vabariigi ja Prantsusmaa valitsuste ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus poolelioleva asja üks etapp, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Pariisi Tribunal de grande instance'i 15. veebruari 1984. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

EMÜ asutamislepingu artiklit 30 ei kohaldata riiklikele õigusaktidele, mis reguleerivad kinematograafiliste teoste levitamist, kehtestades nende teoste erinevate levitamiskiiside vahelise ajapiirangu, millega keelatakse teatud ajaks nende üheaegne kasutamine kinos ja videokassettidel, tingimusel, et keeld kehtib nii riigis toodetud kui ka sinna imporditud kassettidele ühte moodi ja kõik ühendusesisese kaubanduse takistused, mida selle kohaldamine võib tekitada, ei ole suuremad kui vaja tagamaks kinematograafiliste teoste kinos kasutamise prioriteetsust võrreldes teiste levitamiskiisidega.

Mackenzie Stuart Bosco Due Pescatore

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. juulil 1985. aastal Luxembourgis.

P. Heim

A. J. Mackenzie Stuart

Kohtusekretär

President